

Kangaspuiston päiväkodin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuunnitelma

OULU

Sivistys- ja
kulttuuripalvelut

Johdanto

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman arvoperustan mukaan ”varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.” (Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, s 24)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989 (59/1991), varhaiskasvatustlain (Varhaiskasvatustlaki 20§) ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti (YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016) .

Lain mukaan:

- ”Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.” (Varhaiskasvatustlaki 3§)
- ”Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.” (Yhdenvertaisuuslaki 6 a § (20.12.2022/1192)

Tässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatustyksikkömme tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen nykytilaa hyödyntäen tasa-arvokompassin näkökulmia sekä asetetaan kehittämiskohteita sekä niille toimenpiteitä lukuvuosille 2024-2025.

Nykytilan kartoitus

Olemme tehneet selvityksen ja nykytilan kartoituksen varhaiskasvatyksikkömme työntekijöiden kanssa keväällä 2024, liittyen tämän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehittämiskohteisiin, joita on aiemmin arvioitu alla mainittujen teemojen valossa. Kartoitukseen on hyödynnetty tasa-arvokompassia, josta on nostettu tutkiskelun kohteeksi kolme kohtaa: teema 2 ”Pedagoginen toiminta”, teema 3 ”Tilat ja ympäristö” sekä teema 4 ”Asenteet ja vuorovaikutus”.

Kohta 2, pedagoginen toiminta: Eri ryhmissä tehtiin haastattelu henkilöstölle edellä mainittujen teemojen pohjalta ja pohdittiin yhdessä, miten eri ikäisten ryhmissä näkyy pedagogisessa toiminnassa tasa-arvoisuus.

Tällä hetkellä varhaiskasvatyksikkössämme toteutuvat hyvin tunnetaitojen harjoittelu. Askeleittain- ja turvataito –materiaalit ovat säännöllisessä käytössä soveltaen ikätasoisesti materiaaleja. Kehorauhan käsite avataan lapsille arjen keskusteluissa; miten ystävään kosketaan sievästi ja mistä voi koskettaa ystävää. Pienten lasten kanssa puheen puuttuessa harjoitteleme etenkin sitä, miten eleiden ja ilmeiden perusteella voi päätellä tuntuuko jokin kosketus mukavalta vai ei. Kehomyönteisyyttä käsitellään kehon osia sanoittamalla ja jokaisen omanlaisuutta kunnioittamalla. Monikulttuurisuuteen on eri-ikäisten ryhmissä paneuduttu eri keinoin, jotta kulttuurit tulevat näkyviksi ryhmässä; arjessa käytävien kulttuuristen keskustelujen pohjalta voidaan isompien lasten kanssa pohtia eri ruokailutottumuksia, juhlia ja katsoa monikulttuurisuutta aukaisevaa opetuksellista materiaalia lastenasoisesti. Pienempien lasten ryhmissä on kielisuihkuttelujen avulla tutustuttu kielisiin sekä vanhempia haastatteleamalla ja ääninäytteitä nauhoittamalla saatu pienille lapsille tärkeistä sanoista erikielisiä käännöksiä yhteisille tuokioille. Lapset ohjataan leikkimään kaikkien ryhmän lasten kanssa arvottomalla ja syrjimättä. Leikkiryhmiä jaetaan myös siten, että monikielisyys huomioidaan; kielen mallia tarjotaan leikkeihin/pienryhmiin. Kielisuihkuttelua voisi päiväkodilla tehdä laajemminkin, esimerkiksi joka ryhmässä erikielisten tervehdysten avulla sekä ottaa kielisuihkutteluhetkiä laajemmin käyttöön osaksi arkea.

Kohta 3, tilat ja ympäristö: Ympäristön kannalta on merkityksellistä, että henkilökunta tarkastelee leluja, kirjoja ja pelejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Uusia materiaaleja hankitaan pohtien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Olisi hyvä esimerkiksi kiinnittää huomiota kirjallisuuden hankinnassa siihen, että kirjoissa olisi kuvattuna myös erilaisia esikuvia sekä erilaisia perheitä ydinperheen lisäksi. Oppimisympäristöissä on jokaisessa ryhmässä lelut ja tarvikkeet lasten saatavilla, leikkikartat käytössä sekä oppimisympäristö on kuva-avustettu. Käytetyissä kuvissa näkyy kulttuurien moninaisuus kuin myös tarjolla olevissa leluissa. Ympäristö on esteetön ja saavutettavissa lapsille. Lapsille on jokaisessa ryhmässä tarjolla kuulosuojaimet ja leikkitaloja ja jaoteltu, jotta rauhalliset leikit mahdollistuvat. Piha-alueelle saisi olla tarjolla enemmän pienimmille kiipeilyharjoitteita tukevia välineitä.

Kohta 4, asenteet ja vuorovaikutus: Varhaiskasvatyksikkössämme pidetään aktiivisesti yllä vuorovaikutteista ilmapiiriä, jolla rakennetaan kaikille lapsille tasavertaisen kohtelun ja osallisuuden tunnetta. Työntekijät tarttuvat aktiivisesti keskusteluihin, joissa voidaan kuulla syrjivää tai mielipahaa aiheuttavaa vuorovaikutusta tai kohtelua. Pysähdymme hetkiin, joissa voimme laajentaa lasten ymmärrystä siitä, miten oma toiminta tai puhe vaikuttaa toisen tunteeseen. Tätä varten käymme läpi myös tunne- materiaaleja ja harjoitteleme tunnistamaan eleistä, ilmeistä ja tunteen ilmaisusta, miten oma toiminta toiseen vaikuttaa. Työntekijät tekevät aktiivisesti työtä myös omien vuorovaikutustaitojen kanssa. Kun kiinnitämme yhä enemmän huomiota sukupuolisenäisyyteen ja syrjimättömään kielenkäyttöön ja omiin kielenkäytön stereotyyppiin voimme yhä tietoisemmin luoda varhaiskasvatustyöympäristöä, jossa käytetään yhdenvertaista kieltä. Päiväkotimme arkeen kuuluvat eri kulttuuritaustaiset kieliharjoittelijat, alan opiskelijat, s2-opettajat sekä kotikielen opettajat. Päiväkodilla pilotoidaan erikielitaustaisten huoltajien keskusteluryhmää, jonka tarkoituksena on avata varhaiskasvatustyöjärjestelmää ja avata eri kulttuurien välistä kunnioitettavaa keskustelua. Tarkoituksena on, että tästä tulisi toimintamalli, jota myös muut varhaiskasvatuksen yksiköt eri alueilla voisi hyödyntää.

Yksikön kehittämiskohteet

- Yhä tietoisempi arviointi oman vuorovaikutuksen suhteen, jotta kielellisestä ympäristöstämme tulisi enemmän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta huomioiva.
- Yksikön jokaisella ryhmällä huomioitiin monikulttuurisuus omalle ryhmälle ominaisella tavalla ja perheiden monikulttuurisuutta on ollut esille esimerkiksi yhteisessä kevätjuhlassamme. Tutustuminen moninaiisiin kieliin ja kulttuureihin voisi toteutua arjessa vielä näkyvämmiin. Huoltajia olisi hyvä kutsua mukaan tuomaan näkyväksi heidän perhekulttuuriaan ja kieltä osana arjen toimintaa. Kielisuihkutukset voisi näkyä vielä laajemmin oppimisympäristöissämme ja toimintatuokioissamme, jotta jokainen päiväkotimme kulttuuri näkyisi ja kuuluisi.
- Tavoitteena on vahvistaa hyvää psyykkistä varhaiskasvatus ympäristöä esimerkiksi ohjaamalla lapsia leikkimään kaikkien ryhmän lasten kanssa arvottomasti ja syrjimättä, tärkeää olisi huomioida myös tietoisempi leikkitoverien valinta siltä näkökulmalta, mikä edistää leikkisanaston kehittymistä ja mallittaa vuoropuhelua leikeissä.
- Ympäristön kannalta on merkityksellistä, että henkilökunta tarkastelee leluja, kirjoja ja pelejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Uusia materiaaleja hankitaan pohtien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Etenkin kirjallisuuden osalta tärkeää olisi lisätä kuvastoa erilaisista kulttuureista, esikuvista sekä rooleista.

Yksikön kehittämiskohteet ja toimenpiteet

- Syksyllä paneudumme tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman pitkäjänteisempään havainnointiin ja hyödynnämme jokaisessa ryhmässä tasa-arvo-kompassia laajemmin ryhmävasua ja tiimisopimusta tehtäessä, jonka yhtenä merkittävimmistä asioista on juuri se, miten arvioimme oman ohjausvuorovaikutuksemme edistävän yhdenvertaisuutta ryhmässämme. Tiimi käy keskustelun siitä, mistä asioista tämän toimintakauden ryhmään rakentuu hyvä psyykkinen varhaiskasvatusympäristö.
- Aina kauden alkaessa tehtävänä kuvata näkyvästi ryhmien moninaisuus esimerkiksi maailmankartan avulla tai vieraskielisillä tervehdyksillä/syntymäpäivälauluilla.
- Moninaisten kotikulttuurien näkemistä ryhmässä voisi tehostaa esimerkiksi monikulttuurisilla tuokioilla eri oppimismateriaalein (itsekoostetut tai valmiit) ja oppimisympäristöä avustavat kuvat ja sosiaaliset tarinat valikoitaisiin siten, että ne kuvastavat monikulttuurista ympäristöämme.
- Jatkuvana tavoitteena on ohjata lapsia löytämään yhteinen tekijä ja yhteisiä mielenkiinnon kohteita toisten ryhmän lasten kanssa, jotta ryhmään ei muodostuisi liian vahvoja pienryhmittymiä/vastakkainasetteluja. Kasvattajien tietoinen toiminta ja ilmapiirin rakentaminen -> "omanlaisuus" ei erilaisuus.
- Varhaiskasvatusympäristön rakentaminen niin, että ympäristöstä löytyisi esimerkiksi kirjallisuutta erilaisista perheistä ja esikuvista sekä rooleista, jotta lapsille muodostuisi laajempi käsitys siitä, miten monia mahdollisuuksia on rakentaa omanlaista polkua.

"Kuulevat korvat, näkevät silmät ja ymmärtävä sydän."

Kehittämiskohteiden toimenpiteet, aikataulu ja vastuu

	Toimenpiteet lv 2022-2023	Vastuu	Toimenpiteet lv 2023-2024	Vastuu	Toimenpiteet lv 2024-2025	Vastuu
Kehittämis- kohde 1	Moninaisuus näkyväksi (tervehdykset, leikit, laulut eri kielillä, perheiden osallistaminen)	Koko päiväkodin henkilökunta, erityisesti esiopetuksen ryhmä	Tervehdykset eri kielillä aulatilaisissa, monikulttuuriset toimintatuokiot	Kaikki ryhmät	Oppimisympäristöjen leluissa neutraaliuden huomiointi; tutkivien leikkien lisääminen ja tarjolle ryhmissä kiertäviä leikkilaitteita joihin voi koota harvinaisempia leikkimateriaaleja (esim. valoleikit, magneetit).	Ryhmien aikuiset tekevät lelu-inventaarion ja sen mukaan valmistavat lelutilauksen syksyllä.
Kehittämis- kohde 2	Materiaalien tarkastelu yhdenvertaisuuden näkökulmasta	Koko päiväkodin henkilökunta, erityisesti esiopetuksen ryhmä	Moninaisuutta, erilaisia rooleja ja esikuvia enemmän lasten ulottuville kirjallisuuden/kuva- ston avulla.	Kaikki ryhmät	Leikkimaailmojen rakentaminen sellaisella ajatuksella, mikä tukee monipuolisuutta ja yhdenvertaisuutta.	Ryhmien aikuiset.
Kehittämis- kohde 3	Ympäristö tukee yhdenvertaisuuden kokemusta (ohjausvuorovai- kut, ryhmän psyykinen ympäristö)	Koko päiväkodin henkilökunta, erityisesti esiopetuksen ryhmä	Ympäristö tukee yhdenvertaisuuden kokemusta (Ohjausvuorovai- kut ja ryhmän psyykinen ympäristö)	Kaikki ryhmät	Vanhempia osallistavaa toimintaa ja moninaisia kulttuuritaustoja näkyviin; Kodeissa kiertävä lelu, joka osallistuu arjen toimintaan ja jota vanhemmat dokumentoivat päiväkodille kuvin.	Ryhmän aikuiset yhteistyössä vanhempien kanssa.

“Kukaan meistä ei ole erilainen vaan jokainen meistä on omanlainen”

Arviointi

Arvioimme säännöllisesti koko päiväkodin kesken yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Lisäksi voimme muuttaa tavoitteiden näkökulmaa niin, että ryhmissä nousevat kiinnostuksen kohteet pääsevät keskiöön.

Materiaalit

- [Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus \(OuKa/Akkuna\)](#)
- [Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu oppilaitoksissa \(OPH\)](#)
- [Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta](#)
- [Yhdenvertaisuuslaki](#)
- [Tasa-arvokompassi esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen](#)
- [Tasa-arvokompassi perusopetukseen](#)
- [Tasa-arvo toimintakulttuurin keskiöön materiaalipankki](#)
- [Koulu vailla vertaa –opas yhdenvertaisuussuunnitteluun](#)
- [Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu perusopetuksessa ja päiväkodissa/Oulun yliopiston julkaisu](#)
- [KARVIN selvitys Tasa-arvo teoiksi ja todeksi](#)
- Nykytilan kartoitusta varten tutustu: [Unicefin kysely nuorille](#)
- [Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo Oulun kaupungin toiminnassa](#) (Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2019-2021)